

12. 7. 2021

ID: 113269

Postoupení pohledávky

Při opakovaném postoupení téže pohledávky se dlužník svého závazku zproští i tehdy, vypořádá-li se po oznámení či prokázání cese s nepravým věřitelem, ve vztahu k němuž se o postoupení dozvěděl nejdříve; rovněž v tomto případě vede ke zproštění závazku nejen jeho splnění, ale i jiný právně uznatelný způsob vyrovnání. Je-li tedy postoupení pohledávky nepravému věřiteli za podmínek § 1882 odst. 2 o. z. z pozice dlužníka účinné - a dlužník tak má možnost se závazku vůči nepravému věřiteli (účinně) zprostit - musí nutně být rovněž účinné s tím korespondující právní jednání nepravého věřitele (přijetí plnění, uzavření dohody o jiném vyrovnání), přičemž pravý věřitel je povinen tuto skutečnost na straně jedné respektovat, na straně druhé mu vzniká právo požadovat úhradu své pohledávky (v rozsahu vyrovnání dlužníka s nepravým věřitelem) z titulu bezdůvodného obohacení vůči věřiteli nepravému (§ 2991 a násl. o. z.).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 20 Cdo 1271/2020-338 ze dne 14.4.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněného P. S., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného JUDr. L.S., advokátem se sídlem v P., proti povinnému S. Č., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému JUDr. F.O., advokátem se sídlem v O., pro 3 371 500 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 22 EXE 28/2016, o dovolání oprávněného proti usnesení Krajského soudu v Ostravě-pobočky v Olomouci ze dne 26. listopadu 2019, č. j. 40 Co 351/2019-312, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

1/ Ve shora označené věci Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci (dále „odvolací soud“) k odvolání oprávněného usnesením ze dne 26. 11. 2019, č. j. 40 Co 351/2019-312, potvrdil usnesení Okresního soudu v Šumperku (dále „soud prvního stupně“) ze dne 13. 12. 2018, č. j. 22 EXE 28/2016-276, který exekuci vedenou soudním exekutorem Mgr. Petrem Jarošem, Exekutorský úřad Chrudim, pod sp. zn. 129 EX 53/16, zcela zastavil (výrok I. usnesení soudu prvního stupně) a rozhodl o náhradě nákladů exekučního řízení, resp. exekuce (výroky II. a III.); zároveň odvolací soud uložil oprávněnému povinnost zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 27 128 Kč k rukám jeho právního zástupce.

2/ Odvolací soud vyšel ze zjištění, že exekuce je vedena od 11. 1. 2016 podle vykonatelného notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti ze dne 3. 3. 2010, vydaného pod sp. zn. NZ 27/2010, N 32/2010, notářkou v Šumperku Mgr. J.H. (dále rovněž „exekuční titul“), za účelem uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 3 371 500 Kč. V průběhu řízení povinný navrhl zastavení exekuce z důvodu, že původní věřitel ISDesign CZ, s. r. o. (se sídlem v Praze 1, Smetanovo nábřeží 327/14, identifikační číslo osoby 28985028, dále též „postupitel“), postoupil pohledávku smlouvou ze dne 19. 9. 2014 společnosti GRAND BASSAM Ltd. (dále též „postupník“), které povinný po oznámení skutečnosti postoupení pohledávky závazek v dohodnuté částce 40 000 Eur zaplatil (na základě dohody s postupníkem o splnění dluhu ze dne 15. 10. 2014). Z výsledků dokazování před soudem prvního stupně (s nimiž se odvolací soud ztotožnil) po skutkové stránce vyplynulo, že vymáhaná pohledávka byla postupována ve třech případech, nejprve dne 13. 5. 2013 smlouvou mezi postupitelem IS Design CZ, s. r. o., a Mgr. M.P., advokátem se sídlem v Š., (uvedené postoupení nebylo povinnému oznámeno ani prokázáno), následně dne 19. 9. 2014 mezi postupitelem a

postupníkem (viz shora) a naposledy dne 31. 12. 2015 mezi Mgr. P. a oprávněným, přičemž o posledním postoupení se povinný dozvěděl až z návrhu na nařízení exekuce. Postupník a povinný se písemně dne 15. 10. 2014 dohodli, že uhrazením částky 40 000 Eur (ve dvou splátkách) bude dluh v celém rozsahu splněn. Ke dni rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce činil podle sdělení soudního exekutora dluh 3 371 499,58 Kč.

3/ Odvolací soud citoval ustanovení § 526 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále „obč. zák.“), a § 1882 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále též „o. z.“), v souvislosti s prokázanou skutečností, že se povinný „nejdříve dozvěděl o postoupení pohledávky za jeho osobou“ na postupníka podáním s datem doručení 24. 9. 2014, a takové postoupení je účinné. Pohledávka byla postupníkovi postoupena „jako celek“, účinky postoupení vůči povinnému nastaly pouze ve vztahu k postupníkovi, jemuž povinný svůj dluh plnil, neboť mu nebylo známo, že postupník „skutečným věřitelem není“. V rozsahu pohledávky nad povinným uhrazenou částku 40 000 Eur postupník povinnému dluh prominul. U postoupení pohledávky na Mgr. M.P. nebyla splněna notifikační povinnost, přičemž oznámením této skutečnosti (tj. postoupení pohledávky) insolvenčnímu soudu či zveřejněním takového podání v insolvenčním rejstříku nelze uvedenou povinnost postupitele nahradit. Protiprávní postup postupitele, který pohledávku postoupil dvěma subjektům, nemůže jít k tíži povinného, neboť „vzájemné vztahy mezi věřiteli z těchto smluv o postoupení pohledávky se nedotýkají práv a povinností dlužníka“. Z uvedených důvodů dospěl odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) k závěru, že zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále „o. s. ř.“), je věcně správným rozhodnutím.

4/ Usnesení odvolacího soudu napadl oprávněný dovoláním, jehož přípustnost vymezil tvrzením, že usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to zda „je prominutí dluhu učiněné nepravým věřitelem účinné též vůči věřiteli pravému“, s čímž souvisí otázka „ochrany dlužníka před zneužitím ze strany více oprávněných“ ve smyslu § 1882 odst. 2 o. z. Podle názoru dovolatele zmíněné ustanovení „žádným způsobem nestanoví způsob zániku závazku“. Dlužník je sice § 1882 odst. 2 o. z. chráněn, nicméně „hmotněprávní oprávnění k pohledávce zůstává vždy oprávněnému věřiteli“. Odvolací soud nevěnoval pozornost ani rozsahu ochrany dlužníka, který v posuzovaném případě část pohledávky domnělému věřiteli zaplatil, avšak část dluhu mu byla „nepravým věřitelem“ smluvně odpuštěna na úkor věřitele oprávněného. Dovolatel proto navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu a jemu předcházející usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5/ K dovolání se vyjádřil povinný tak, že dovolatelem predestřená otázka již byla Nejvyšším soudem vyřešena, a to např. v rozsudku ze dne 19. června 2018, sp. zn. 23 Cdo 4886/2016. Povinný se nejdříve dozvěděl o postoupení jeho pohledávky vůči jeho osobě na společnost GRAND BASSAM Ltd. Účinné bylo ve vztahu k povinnému postoupení celé pohledávky, což bylo zřejmé z oznámení, které povinný obdržel. Plnění povinného přijaté postupníkem již nelze na povinném vymáhat v exekučním řízení (oprávněný se může obrátit na postupníka s nárokem na vydání bezdůvodného obohacení). Otázka částečného prominutí dluhu by měla být rovněž vypořádána mezi věřiteli, nelze-li povinnému vytknout, že s postupníkem uzavřel dohodu o prominutí části dluhu. Situaci totiž zavinila ISDesign CZ, s. r. o. (postupitel), která tutéž pohledávku opakovaně postoupila; takový protiprávní postup však nemůže jít s odkazem na § 1882 odst. 2 o. z. k tíži povinného, který se s domnělým věřitelem dohodl nejen na částečném splnění závazku, ale i na prominutí zbývající části dluhu.

6/ Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (viz § 10a o. s. ř.) o dovolání oprávněného rozhodl podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a

některé další zákony), dále opět „o. s. ř.“, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno k tomu legitimovaným účastníkem exekučního řízení (§ 36 odst. 1 ex. řádu) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., a že je ohledně dovolacím soudem v poměrech občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014 dosud neřešené otázky - ochrany dlužníka v souvislosti s postoupením téže pohledávky více osobám - přípustné (§ 237 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

7/ Právní poměry mezi povinným (dlužníkem) a postupníkem (GRAND BASSAM Ltd.) se řídí ustanoveními o. z., bylo-li za účinnosti uvedeného právního předpisu povinnému oznámeno předmětné postoupení pohledávky, přičemž povinný učinil ve vztahu k postupníkovi coby nepravému věřiteli s tím korespondující soluční jednání (srov. § 3028 o. z.).

8/ Podle § 1882 odst. 1 o. z. dokud postupitel dlužníka nevyrozumí nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníku neprokáže, může se dlužník své povinnosti zprostit tím, že splní postupiteli, nebo se s ním jinak vyrovná.

9/ Podle § 1882 odst. 2 o. z. postoupil-li postupitel tutéž pohledávku několika osobám, je vůči dlužníkovi účinné to postoupení, o němž se dlužník dozvěděl nejdříve.

10/ Nejvyšší soud již ve své rozhodovací praxi vysvětlil, že ve vztahu mezi postupníkem a dlužníkem nemůže být otázka platnosti postoupení pohledávky (dále též „cese“) významná, neboť dlužník nemá zpravidla možnost posoudit, zda ve skutečnosti k postoupení došlo a zda je smlouva o postoupení pohledávky platná. Právní skutečností, na kterou právo váže změnu osoby oprávněné přijmout plnění, je oznámení postupitele dlužníkovi (notifikační úkon); vůbec není podstatné, zda ve skutečnosti k cesi platně či vůbec došlo, jinak by dlužník byl v trvalé nejistotě, zda plnil tomu, komu měl. Tato úprava je stanovena právě na ochranu dlužníka. Notifikační úkon vyvolá zamýšlené právní důsledky - týkající se osoby oprávněné přijmout plnění - i tehdy, jestliže k cesi vůbec nedošlo či smlouva o postoupení byla neplatná (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2010, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007, uveřejněný pod číslem 61/2010 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5458/2015, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2019, sp. zn. 23 Cdo 1439/2017).

11/Takto dovolacím soudem interpretovaná úprava ve znění obč. zák. chránila dobrou víru dlužníka před postoupením pohledávky více osobám, a protože konstrukce § 1882 odst. 2 o. z. je v tomto ohledu zacílena stejně, lze shora uvedené právní závěry dovolacího soudu zásadně aplikovat i na posuzovaný případ. Dlužník tedy nemusí mít o opakované cesi žádnou vědomost, avšak může se přesto zprostit svého závazku plněním či jiným vyrovnáním ve vztahu k tomu postupníkovi, o jehož postoupení se dozvěděl nejdříve. Nadále platí, že postupitel může svou pohledávku účinně převést pouze jednou. V případě, že tutéž pohledávku převedl vícekrát, stane se pravým věřitelem toliko osoba, které byla pohledávka postoupena jako osobě první. Pro osobu dlužníka není podstatné, zda byla pohledávka vůbec postoupena, zda je takové postoupení platné či zda došlo k postoupení téže pohledávky vícekrát (řešení uvedených otázek by bylo relevantní jen ve sporu mezi postupitelem a postupníkem).

12/ Ustanovení § 1882 o. z. v obou odstavcích upravuje možnost dlužníka zprostit se své povinnosti, buďto ve vztahu k postupiteli ještě před notifikací či prokázáním další cese (odst. 1) nebo ve vztahu k jiné osobě v případě opakovaného postoupení téže pohledávky (odst. 2). Z hlediska systematického řazení obou odstavců do jednoho ustanovení a rovněž za pomoci logického výkladu je zřejmé, že možnost a způsoby zproštění se povinnosti (splněním dluhu anebo jiným vyrovnáním), explicitně vyjádřené pouze v odst. 1, jsou dlužníku zachovány i ve vztahu k jiné osobě (oznámenému či prokázanému postupníku, jímž může být i nepravý věřitel), a to za předpokladu, že dlužník plnil nebo se jinak vyrovnal vůči osobě, ve vztahu k níž mu bylo postoupení oznámeno či prokázáno nejdříve.

Zákon proto nepožaduje, aby dlužník u opakované cese zjišťoval, kdo z „postupníků“ je pravým věřitelem.

13/ V posuzované věci dovolatel nezpochybnil v základních a pro řešenou otázku rozhodných parametrech zjištěný skutkový stav věci, tj. povinný (dlužník) jednal s postupníkem, o kterém se kvalifikovaným způsobem (oznámením cese ze dne 19. 9. 2014) dozvěděl nejdříve. Uzavřel následně s postupníkem dohodu, na jejímž základě plnil. Nelze proto pochybovat o tom, že povinný byl a je v posuzovaném případě proti nároku jiného (byť pravého) věřitele (zde oprávněného) ve smyslu § 1882 odst. 2 o. z. chráněn, čímž je zodpovězena poměrně obecně formulovaná otázka dovolatele ohledně „ochrany dlužníka před zneužitím ze strany více oprávněných ve smyslu § 1882 odst. 2 o. z.“, jejíž řešení ostatně dovolací soud již předznamenal v důvodech usnesení ze dne 2. února 2021, sp. zn. 20 Cdo 3474/2020.

14/ Dovolací soud si je nicméně vědom toho, že podstata námitek dovolatele byla především koncentrována do otázky, zda „je prominutí dluhu učiněné nepravým věřitelem účinné též vůči věřiteli pravému“, tj. zda dohoda o splnění dluhu ze dne 15. 10. 2014 uzavřená mezi dlužníkem a nepravým věřitelem splňuje podmínku „jiného vyrovnání“ ve smyslu solučního jednání dlužníka.

15/ Splnění dluhu povinným bylo předmětem ujednání článku II. shora označené dohody ve znění, že částka 10 000 Eur byla před podpisem dohody uhrazena v hotovosti a částka 30 000 Eur bude zaplacena nejpozději do 20. 10. 2014. V článku III. dohody věřitel (postupník) výslovně prohlásil (a podpisem potvrdil), že pokud dlužník provede úhradu dluhu v souladu s postupem sjednaným v čl. II., pak bude dluh povinného vůči věřiteli (podrobně specifikovaný v článku I. dohody) v celém rozsahu splněn; takové „ujednání představuje potvrzení o splnění dluhu dlužníkem (kvitanci)“.

16/ Za situace, kdy v předchozím řízení oprávněný nerozporoval skutečnost úhrady 40 000 Eur ze strany povinného ve prospěch postupníka (nepravého věřitele), není pochybností o tom, že povinný splnil soluční podmínku podle shora citované dohody, čímž se vypořádal se svým závazkem zcela, tj. ve smyslu § 1882 o. z. se závazku částečně splněním dluhu a částečně „jiným vyrovnáním“ zprostil. Je zcela nepodstatné, zda dohoda zahrnovala částečné prominutí dluhu (§ 1995 a násl. o. z.) či zda se jednalo o jiný institut zániku závazku, relevantní je pouze skutečnost, že se dlužník s nepravým věřitelem ohledně svého závazku určitým, srozumitelným a právně dovoleným způsobem zcela vypořádal. Jinými slovy vyjádřeno, při opakovaném postoupení téže pohledávky se dlužník svého závazku zproští i tehdy, vypořádá-li se po oznámení či prokázání cese s nepravým věřitelem, ve vztahu k němuž se o postoupení dozvěděl nejdříve; rovněž v tomto případě vede ke zproštění závazku nejen jeho splnění, ale i jiný právně uznatelný způsob vyrovnání. Je-li tedy postoupení pohledávky nepravému věřiteli za podmínek § 1882 odst. 2 o. z. z pozice dlužníka účinné – a dlužník tak má možnost se závazku vůči nepravému věřiteli (účinně) zprostit – musí nutně být rovněž účinné s tím korespondující právní jednání nepravého věřitele (přijetí plnění, uzavření dohody o jiném vyrovnání), přičemž pravý věřitel je povinen tuto skutečnost na straně jedné respektovat, na straně druhé mu vzniká právo požadovat úhradu své pohledávky (v rozsahu vyrovnání dlužníka s nepravým věřitelem) z titulu bezdůvodného obohacení vůči věřiteli nepravému (§ 2991 a násl. o. z.).

17/ Zanikla-li v tomto důsledku povinnost dlužníka z exekučního titulu, nelze než exekuci podle § 268 o. s. ř. zastavit, k čemuž v řízení před soudem prvního stupně a odvolacím soudem došlo, a napadené usnesení odvolacího soudu je proto správné.

18/ U přípustného dovolání Nejvyšší soud přihledne k případným vadám řízení (srov. § 242 odst. 3 ve spojení s § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a/ a b/ a odst. 3 o. s. ř.); takové vady se z exekučního spisu nepodávají a k jejich označení ostatně dovolání nesměřovalo.

19/ Nejvyšší soud proto dovolání oprávněného bez nařízení jednání (viz § 243a odst. 1 o. s. ř.) podle

ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)